

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:

Pe un an 3 fl. (6 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
Pentru România 15 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERTATE

se primesc în biroul administrațiunii (strada Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

„Nu-i fericit maghiarul“.

Au magnații unguri, adică grofii, baronii și alte coade de nemeși o casină strălucită în Peșta. Aici se adună ei de-și petrec vremea cu cărți și alte jocuri și se sfătuiesc asupra deosebitelor lucruri, cari îi privesc. Casina magnaților, cum se numește, este deci un loc unde se întrunesc toți bărbații mai însemnați ai Maghiarilor, deși sunt de păreri politice deosebite.

Ea a fost întemeiată de vestitul conte Szechenyi. Și s'a făcut obicei, că în fiecare an casina magnaților serbează amintirea întemeietorului ei prin un banchet, în care un membru al casinei ține anume o vorbire.

Așa s'a făcut aceasta și acum. Casina 'și-a ținut obiceiuita ei serbare și vorbirea în amintirea lui Szechenyi a fost însărcinat să-o țină membrul Szemere Mikloș.

Vorbirea lui Szemere însă n'a fost ca vorbirile din anii de mai nainte, cari erau pline de laude îngâmfate despre Maghiari, dar neadeverate, ci el a spus câteva adevăruri, cari îi ustură pe Maghiari.

După-ce amintește cele mai însemnate alcătuirii ale lui Szechenyi, cum e academia ungurească, regularea Tisei și a Porților de fer, casina ș. a. și după-ce descrie pe scurt oamenii de pe vremea lui Szechenyi, trece la lucrurile și stările

din zilele noastre și asemănându-le cu acele, le află slabe și ticăloase.

Se înțelege, că tot ce zice și susține Szemere, privește pe Maghiari și nu pe noi, naționalitățile.

Szemere a zis între altele, că Széchenyi a zidit din piatră tare; dacă azi ar voi să zidească cineva, acest nou Széchenyi ar afla în rîndul de oameni de acum numai un fel de *cărămidă de lut*.

Ce se ține de viața publică și de toate zilele, Szemere asemenea a spus o judecată aspră, dar' dreaptă.

A zis că omul cinstit în Ungaria o duce foarte cu greu în viață, de oare-ce „*nu răsplătim din destul virtutea și nu pedepsim destul de aspru răul*“.

Arată mai departe, că lipsa de cinste se simte nu numai în păturile mai joase ale poporului maghiar, ci chiar și în cercurile mai înalte, din cari sunt și membrii casinei.

„Chiar și în cercurile mai înalte sociale — a zis el — *putem face ce voim, fără a fi pedepsiți*, avem să zicem numai că e: *politică*“.

Acest cuvânt fermecător acopere totul, acopere ori-ce nedreptăți, păcătoșii și lucruri neiertate.

În sfîrșit, după pomenirea acestor rele ce bântuie azi societatea ungurească, își încheie vorbirea zicînd, că închină cu cupa lui Széchenyi, dăruită de acela casinei, pentru un viitor mai bun, *de oare-ce azi Ungurul nu e fericit*.

Adecă Szemere a spus verde, că în viața publică a Ungariei nu este *cinste* și ori-ce mișelii și fărădelegi le poți acoperi cu vorba: *politică, așa e în politică*. Cu alte cuvinte „politică maghiară de azi e necinstită, e fără morală“.

Acesta e rostul vorbirii lui Szemere și fiindcă toți o sînt, că a spus adevărul, vorbirea a pătruns în chip supărător, mai cu seamă pe cercurile guvernamentale!

Dar' Szemere a spus puțin și ar fi trebuit să spuie alte lucruri, cari le vedem cu toții petrecîndu-se. Ar fi trebuit să spuie, că azi sînt magnați, cari bună-oară folosindu-se de scrisori streine, calcă legea și nu li-se întemplă nimic; că aceia, cari țin azi locul lui Széchenyi, nu mai au nimic din virtutea și bunele însușiri ale lui Szechenyi; că ei guvernează țeara, răzimați numai pe puterea de stat, că în faptele lor sînt stăpîniți numai de un mîrșav egoism, și de un orbit șovism de rasă; trebuia să spuie, că din urmașii lui Szechenyi a perit simțul de libertate; ei o rostesc pe buze, dar' în fapt o prigonesc, apăsînd pe toate popoarele și prigonind pe toți bărbații din țeară, cari își iubesc nația și limba și țin la neamul lor; trebuia în sfîrșit să le spuie, că sărăcia se lățește peste tot locul și mai tare chiar în mijlocul poporului maghiar de pe Alföld și că pricina la aceste e reaua și cheltuitoarea guvernare. Apoi ar fi trebuit să spuie, că Maghiarii stau singuri în lume; n'au prietini, n'au

FOIȚA.

Pățania Moțului.

— Poveste. —

Cinstiți boeri și oameni mari
Popi, dascăli și alți cărturari
Și alți oameni fără de carte
De prin orașe și de pe la sate:
Mă ascultați cu toții, că acum vă spun,
Ce a pățit un Moț în al lui drum.

A fost odată, da chiar a fost, a fost adecă: un Moț care pe o drăguță de iarnă își încărcă calul cu cercuri și plecă din munți de cătră soare-apune a Ardealului pe lângă valea Arieșului înjos cătră Turda și de aci se îndreptă cătră satele cele împrăștiate de pe Câmpie, fiindcă pe această câmpie sînt satele cele mai bogate de bucate, când dă Dumnezeu. Apoi și Moțul de aceea se luă pe această Câmpie mănoasă, că auzise și el zicala:

De n'ar ara Câmpianul,
Ar lua smerii Mocanul.

Colindase moțul mai multe sate, fără să-și poată cheltui toate cercurile, se îndreptă spre alt sat, în care ajunse numai după-ce se înnoptase cum se cade. Umblă bietul în sus și înjos pe uliți rugându-se de toți căți întâlnea să-l lase în sălaș, că afară nu era modru să doarmă, că era un frig drăguț. Doamne, știți ca pe Câmpie, care nu-i dă pace nici dinților din gură la biet Moțul nostru, da de unde să-și capete sălaș până noaptea târziu. Când ajunse la o casă, intră înăuntru și află numai pe o singură muere torcînd, era adecă o văduvă rămasă de curînd de bărbat. Ceru Moțul și la aceasta să-i dea sălaș. Aceasta îi zise: „bun bucuros bade, da uite sînt o muere singură, rămasă de bărbat numai acum de vre-o câteva zile, și după-cum vezi mi-s'a apropiat timpul și zeu nu știu cum va fi“.

„Bine va fi“ zice Moțul, numai de 'ți-ar ajuta Dumnezeu că încă 'ți-aș mai ajuta și eu

la ceva, numai să nu rămîi afară că îngheț cu frigul ăsta. Și Moțul rămase la văduva în sălaș. Cam pe la miază-noapte se trezește Moțul cu văduva că începe numai la „Ai și vai“ adecă îi sosise vremea să nască și nu peste mult născu un copil mîndru și frumos ca un boboc. Ei dar' acu-i acu, cine să meargă după moașe? Cine decât Moțul, că numai el era cu biata muere. Îi îndreptă muerea unde să meargă, la care casă să intre. N'avu Moțul încătrău, trebui să se încălze și să plece afară.

De când se culcaseră ei începuse a ninge și a bate un vînt ca pe Câmpie, de gîndea că are să răstoarne pămîntul cu fundu în sus. N'avu ce face Moțul, ci trebui să plece și prin vremea asta. Din norocire după-cum îl îndreptase muerea, nimeri chiar la casa moașii. Intră în casă, după-ce zice bună-seara, îl întreabă baba că cine e, îi spune că e un om străin și că a mers la cutare văduvă și că aceea a născut un copil, să facă bine să meargă acolo. La aceasta îi zise baba: „Bucuros aș merge dragul babei! da nu pot acum

pe nime, care-i iubește, ci numai dușmani, pe cari ei și i-au făcut prin purtarea lor...

De aceste ar fi trebuit Szemere să le spuie Maghiarilor, ca să se vadă mai mult cauzele nefericirii lor.

Ce se ține de noi, da, putem zice că suntem și noi nefericiți, dar' nu din pricina noastră, nu noi ne facem nefericirea, ci Maghiarii prin volniciile lor.

În privința aceasta suntem și noi nefericiți, însă în ceea-ce atâră dela noi, nu. La noi cei-ce fac nedreptăți și fărădelegi, nu sunt scuzați, ca la Maghiari, ci sunt pedepsiți prin dispreț și huiduei. La noi cinstea și omenia e cea mai scumpă, cel mai prețuit bun din lume, și până când un popor nu alungă din stîlul său cinstea, nu poate să zică despre sine că e nefericit sau nenorocit.

Ceartă în familie. În faimoasa însoțire ardeleană EMKE din Cluj, făcută pentru maghiarisarea noastră, și-a vîrit diavolul coada și a resvrătit pe luptătorii »culturii« maghiare. Pricina mai de aproape a certelor este deputația secretarului însoțirii, Sándor Jozsef. Acest mare luptător pentru răspândirea »culturii« maghiare, s'a apucat și de politică și a fost ales de deputat în Covasna, dar' deputat de al stăpînirii. Aceasta a suferat mult pe membrii comitetului, cari în politică sînt opoziționali și după unele mici hărțueli, viforul s'a descărcat cu putere în adunarea comitetului, ținută sептемăna trecută la Cluj. Bartha Miklós a atacat pe Sándor, arătând că starea făcută prin purtarea acestuia e rea, că EMKE nu lucră îndestul, dând înderăpt de vre-o 5 ani încoace etc. La această vorbire a răspuns Sándor, zicînd între altele, că Bartha minte. La aceasta s'a născut gâlăgie și mare ferbere între membrii. Un membru a cerut, ca comitetul să desaproabe purtarea lui Sándor. Acesta la rîndul său a amenințat, că va da la iveală scrisorile secrete din archiva EMKE și afacerea s'a sfîrșit alegîndu-se o comisiune, cu privire la afacerea de cercetare disciplinară a secretarului. Cu un cuvînt politica a învrăjbit pe răspânditorii »culturii« maghiare. Tot așa înainte....

Procesul lui Bánffy. În cunoscuta afacere, cu scrisoarea lui Blaskovich, folosită în mod neiertat de Bánffy, am arătat, că acesta a fost dat în judecată. Ei, dar' de geaba, căci el va scăpa nepedepsit. Judele de investigație *Gajzágó Mánó*, după-ce a cerut deslușiri și instrucțiuni dela președintele dieței maghiare, a pus arătarea criminală a lui *Molnár János* în archiv, ca pe un act, care nu poate sluji de basă unei cercetări criminale — și astfel a sistat ori-ce cercetare judecătorească în privința aceasta. Va să zică §-ul 327 al legii criminale e făcut numai pentru muritorii de rînd, ear' nu și pentru miniștri preșidenți!...

Molnár a hotărît să facă apelație, ca să se încredințeze, că oare e adevărat că justiția sau calea legilor și a dreptății încă stă în slujba guvernului.

Pecat de munca cu apelația. Noi o știm asta de mult, acum vor vedea și Maghiarii cum stăm în privința aceasta!

Politică de maghiarisare. Zilele acestea a eșit o nouă carte, în care sub masca culturii ni-se arată calea maghiarisării prin școale. Titula ei este: *politică culturală adevărată*, ear' autorul (ascuns sub numele Beregi) e *Halász Jenő*, șef de despărțământ în ministerul de învățămînt. Această impregiurare dă însemnătate broșurii, de oare-ce în ea ni-se desvîlesc planurile, de care e stăpînit ministerul de instrucție.

Cuprinsul ei e următorul:

Zicerea: politică culturală națională și națiune maghiară unitară, nu înseamnă contopirea prin limbă. Pe acest teren afară de orașe n'au ajuns Maghiarii decît la desamăgiri. Trebuie să se lucre pentru: *desvoltarea după plan a rassei maghiare*.

Dar' cum? Povestea lui Beksics: de a ridica și întări pe teren cultural și economic pe Maghiarii de pe Alföld și pe cei din Ardeal și a da privilegiu »fraților« nemaghiari a-și însuși limba și cultura maghiară.

Cartea ne spune, că ministrul Wlassics spre acest scop încă de mult a hotărît *maghiarisarea instrucției populare* acolo, unde susținatorii școalelor nu grijesc de interesele statului și unde lipsește puterea materială.

Să svîrcolesc din răspuseri stăpînitorii nostri!

† Moș Nicolae Herlea.

La sfîrșitul sептемănei trecute am primit trista știre, că *Moș Herlea* dela *Vinerea*, după scurte suferințe a trecut la cele vecinice.

Cine dintre noi n'a cunoscut pe moș Herlea sau n'a auzit despre numele lui? Deși țeran și înaintat în vîrstă, el a luat parte la toate mișcările naționale mai însemnate. A fost la Viena în deputația cea mare de 300, care a dus Memorandumul la Maiestataa Sa; a luat parte la conferențele naționale, unde și vorbea, îmbărbătînd pe Români; la procesul Memorandumului a fost ales din partea țeranilor în deputația de trei, care a mers la Viena, cu rugarea ca Împăratul să pună capăt procesului ș. a.

Deștept din fire și harnic, el a cetit mult și s'a cultivat pe sine, fiind totodată un infocat naționalist, Român verde, gata la ori-ce jertfă pentru binele poporului român. Deși în timpul din urmă era bătrîn, trecut peste 70 de ani, el avea curagiul unui tîner și vorbea infocat și cu însuflețire. La el se potrivește poesia:

Te-ai dus și tu, bătrîne,
Tîner în fapte și cuvînte;
Noi plîngem după tine
Căci te-am iubit ferbinte.

*
Moș Herlea a răposat Vineri, în 12 Februarie n. în vîrstă de 78 de ani. Familia a dat următoarea înștiințare de moarte:

Nicolae, Ioan, Dionisie, Vasile, George și Raveca Herlea ca fii; Elisaveta, Maria, Anastasia, Rachila, Floarea ca nuri; Teodor Baciuc ca ginere; Ioan, Iuliu, Veturia, Brutus, Ioan, Dumitru, Ana, Dionisie, Anastasia, Valeriu, Rachila, Elisaveta, Ieronim, Paraschiva, Remus, Maria, Paraschiva, Ana, Todor, Raveca ca nepoți și nepoate, ear' Paraschiva și Nița ca strănepoate, cu inima sfîșiată de durere aduc la cunoștința rudeniilor, amicilor și cunoșcuților, că scumpul lor tată, moș și strămoș *Nicolae Herlea*, econom, după

că sînt numai desculță, că am o fată și ti dusă la șezătoare, încălțată cu cismele mele, că ale ei au fost rele și le-a dus la cismaș să le cărpească.

Moșul nostru inimos ca toți Moșii zise cătră babă:

„Fă bine și te îmbracă, că te duc în spate până acolo“.

„Bine, așa să fie“, zise baba.

Iute se îmbracă și rus în spate la Moș. Dar' acum și mai turbat bătea vîntul ca mai nainte. Porni Moșul cu baba în spinare cătră casa muerii, dar' lucrul naibii, el nu știa acum încătr'o să apuce din cauza zăpezii ce îi venea aruncată de vînt în față. Baba fiind bătrână nu vedea deloc noaptea și așa nu putea să-l îndrepte. Umblă Moșul cu baba în spinare însus și înjos prin sat, da de unde să dea de casa muerii. Dă înderăpt cătră casa babei, dar' nici aceea n'o mai nimerește. Baba era paci să înghețe de frig în spate la Moș. Pe când Moșul se gîndea că ce să facă cu gloaba de babă, nerocul lui că tocmai pe atunci eșise fetele din șezătoare și-l îndreptă o fată la

casa muerii, că altmintrelea avea să umble cu baba în cărcă până la Sfîntul Așteaptă.

De atunci se zice că a rămas învățătură la Moși, de nu iau salaș unde sînt mueri împovărate. (Auzită dela George cercurarul, din Scărișoara.)

Ioan Vesa, inv.

Doine cătănești.

Culese de *Ioan Rechișean*, din Vucova.

Tare bun locu-i pe-aici

Că te 'ncalți tot în opinci,

Dacă pleci de aicea

Te 'ncalță altmintrelea,

Te 'ncalță în papuci strîmți

Și te-aleargă peste munți,

Cobori, Doamne, pe pămînt

De vezi maicele cum plîng,

Maicele după fiuți,

Fetele după drăguți.

Surorile după frați,

Neveste după bărbați.

Eu mă duc franza rămâne,

Plînge codrul după mine,
Nu știu codrul plînge-ori ba,
Știu că plînge mîndra mea.
Cîntă-mă maică cu dor,
Că 'ți-am fost eu bun ficior,
'Ți-am scos plugul din ocol,
'Ți-am făcut maică ogor,
Ogorul ear' l-am arat
Și cu grâu l-am sîmînat,
Tot grăuț de primăvară,
Să se coacă pîn' la vară.
Acum maică voi pleca,
Fă-mi, măicuță, merindea,
Că cel-ce fură și-omoară
Tot rămîne 'n a lui țeară,
Eu nimica n'am furat,
Și tare m'au străinat,
De fete și de ficiori,
Și de câmpul cel cu flori.

Poartă, mîndro, ce-i purta,
Numai nu te mărita,
Poartă struț de măgheran,
Și altîță mai un an,

un morb scurt dar' greu, împărtaşit fiind cu sfintele taine, 'şi-a dat nobilul seu suflet în mâinile Creatorului, Vineri în 12 Februarie n. 1897, la 6 ore seara, în etate de 78 de ani. Vinerea, în 13 Februarie n. 1897. Odihneşte în pace suflet blând şi nobil!

— DIN TRECUTUL NOSTRU. —

Mateiu Basarab.

În nt nărul trecut am istorisit duşmănia ivită între Mateiu Vodă şi Vasile Lupu din Moldova şi am arătat cum Lupu a fost bătut în două rânduri din partea lui Mateiu.

Cu toate aceste înfrângeri însă Lupu nu încetă cu uneltirile împotriva lui Mateiu şi din nou se gătea, în legătură cu gine-rele seu Timuş, hatmanul Căzacylor, a alunga din scaun pe Mateiu. Acesta aflând despre planurile lui Lupu, încheia legătură cu prinţul Ardealului, Gheorghe Racoţi II. şi amândoi dădură ajutoare logofetului moldovan *Gheorghe Stefan*, se între în Moldova şi se alunge pe Lupu, cuprinzând el tronul acestei ţeri.

Lupu fiind lovit pe neaşteptate, fugi peste Nistru şi se întoarse cu Căzacy în ţeară, cu ajutorul cărora bătă pe Stefan şi-l sili să se retragă în Muntenia. Lupu acum drept răsbunare imtră cu o oaste mare în Muntenia şi după câteva încăie-rări cu oştile lui Mateiu, se întemplă lupta aproape de satul *Finta*, lângă riul Ialomiţa. Mateiu avea o armie mai mică ca a duşmanului, dar' cu toate aceste câştigă învingerea. Aceasta graţie a vitejiei oştenilor şi mai cu seamă a lui Mateiu-Vodă. El, deşi era om bătrân, trecut de 70 de ani, se afla pretutindenea în şirurile lup-tătorilor, îmbărbătându-i cu vorba şi cu fapta. Trei cai fură puşcaţi de sub din-sul şi, cu toate că primi o rană la picior, se urcă pe al patrulea cal, aruncându-se de nou în foc. Lupta a ţinut 7 ciasuri şi când fu înspre seară, oastea lui Lupu şi Căzacy începură a se respira şi fu în-

frântă. Lupu scăpă cu fuga la Iaşi, ear' Mateiu-Vodă se întoarse biruitor la scau-nul său din Tîrgovişte.

Aceasta a fost cea din urmă luptă dintre aceşti doi protivnici, căci nu preste mult Lupu fu alungat din scaun de Gheorghe Stefan, cu ajutorul dat de Ma-teiu. Dar' nici Mateiu nu mai trăi decât un an după aceasta luptă. În acest an însă avu mult necaz cu tulburările, ce le-au făcut împotriva lui oştenii străini din ţeară, numiţi Seimeni.

Mateiu-Vodă, fiind mereu duşmănit de Lupu şi de Turci, a fost silit să ţie sub arme, afară de oştile din ţeară, şi soldaţi streini, cu plată: Sârbi, Poloni, Arnăuţi etc. întocmind o ceată anumită de pedestrime, numiţi *Seimeni*, şi cari erau Sârbi. După-ce se sfîrşi războiul cu Lupu-Vodă, se iviră neînţelegeri şi frecări între Seimeni şi Roşii, pe cari Mateiu-Vodă nu le putea domoli, cu atât mai mult, că ele erau nutrite de unii boieri. În sfîrşit, după-ce Seimenii pre-tindeau plată şi se uniră cu ei şi Do-robanţii, se resculară şi străbătură în palatul domnesc din Tîrgoviştea, unde Mateiu-Vodă zăcea bolnav şi omoară trei boieri, credincioşi domnului. Atunci Ma-teiu îi linişti, dar' aceasta linişte nu ţinu mult. Astfel în toamna anului 1653 Mateiu-Vodă eşind din Bucureşti la ţeară, la întoarcere Seimenii dimpreună cu Do-robanţii închid porţile şi nu-l lasă să între, ţinându-l afară din oraş, dimpreună cu curtea sa, trei zile de a rândul, până-ce Mateiu nu le făgădui să le dea lefi întreite.

Aceste tulburări amăriră mult inima bunului şi bătrânului Domn, dar' pe când voia să ceară ajutor de la vecini, ca să pedepsească pe răsvrăţitori, muri în pri-măvara anului 1654, după o domnie de aproape 21 de ani.

Mateiu-Basarab este cel mai însem-nat domnitor al Românilor din veacul XVII. Ajuns cu puterea armelor la tron, el prin vitejia şi agerimea sa s'a ştiut

susţinea 21 de ani, cu toate că Turcii ar fi voit să-l scoată din Domnie, dar' n'au cutezat a se ridica asupra lui, ear pe Lupu-Vodă am văzut cum 'l-a bătut în mai multe rânduri. Aceste duşmăanii dintre fraţi au adus multe rele asupra ţerilor române, şi le-au slăbit, dar la aceasta nu Mateiu e de vină.

El a lucrat neconţinut pentru bună-starea, întărirea şi înaintarea ţerii. În vreme de pace îl vedem făcând aşeză-minte folositoare ţerii: biserici, mănăstiri, tipografii, şcoli, palate în Tîrgovişte şi Bucureşti etc. În tipografiile întemeiate de el se scot în tipar mai multe cărţi bisericeşti şi o adunare de legi, numită *Îndreptarea legii*, care cuprindea în ti-par obiceiurile pământului, sau legile, până atunci nescrise.

Mateiu-Vodă cu toate-că nu vorbea decât româneşte, a ştiut preţul pe oame-nii învăţaţi, pe cari el îi chema la cur-tea sa. Şi desigur, că în privinţa cul-turală ar fi făcut mai mult, dacă nu ar fi fost împedecat de războaie.

Scurt: Mateiu a fost un Domnitor şi viteaz şi înţelept, a cărui amintire cin-ste face poporului român. El a fost în-mormântat în Tîrgovişte, ear' la 1658 osemintele îi fură duse la mănăstirea *Arnota*.

Aici pe lespede de marmură, care acopere mormântul, se pot ceti până azi următoarele cuvinte, pe cari le dăm acel cetitorilor nostri, ca un resunet din vre-muri bătrâne:

„Aici zace Mateiu Basarab, prin harul lui Dumnezeu odinioară stăpân şi voevod al Ţerii-Româneşti, bărbat prea înţelept, prea viteaz şi milostiv; al multor biserici şi mănăstiri întemeiator şi învior; nici odată biruit, al multor încălcări purtător prea vestit de bi-ruinţă; vrăşmaşilor înfricoşător; prietinelor ocrotitor; al ţerii sale înavuitor, carele cu mare avuţie şi cu toată înbelşugarea în pace şi linişte a domnit douăzeci-şi-unul ani; a adormit întru Domnul în adâncimea anilor, în anul Domnului 1654, în cinstite bătrâneţe“.

Poartă struţ de rosmarin,
Şi m'asteaptă că ear' vin.
Num'atâta zăbovesc,
Pân' murgul îl potcovesc,
Cu potcoavă de aramă,
Să trec podul fără vamă,
Toţi se ştie că-s cătană.

Puişor dingă pădure,
Du-te la maica şi-i spune,
De mai are-un băeţel,
Să nu-l blasteme pe el,
Pună-i capul sub picior
Să nu-i duc'atâta dor,
Să nu bată ţerile,
Ca lupul pădurile.
N'umble din ţeară 'n ţeară,
Ca lupu 'n pădurea rară,
Nu umble din sat în sat,
Ca şi lupul cel turbat.

Frunză verde iarbă creată,
Scoală, mândro, dimineată
Şi-mi bagă bucate 'n straiţă,

Şi vină de mă petreci,
De aici până la Beci,
Din Beci la Italia,
C'acolo 'mi-e staţia,
Num'atâta-i e prea mult,
Până es la drum făcut,
Num'atâta-mi pare greu,
Până es din satul meu,
Num'atâta-mi pare eară,
Până es din a mea ţeară,
Când la graniţă ajung,
Stau şi îndărăt mă uit,
Vai tare m'am străinat,
Din Bănat, din al meu sat.

Poesii populare.

Dintre Someş şi Câmpie.

Culese de *Vasile Pop*, not. pens.

Mândruţa mea de demult
Nu gândi că te-am urft
Că şi-aseară te-am văzut
La fântâna de bent

Şi mai dragă 'mi-ai căzut
Mai dragă ca mai demult.
Dintre două mândre-a mele
Am rămas fără muiere
Una s'o căsătorit
Aibă parte de urft,
Una s'o călugărit,
Naibă hodişă-'n pământ.

Dintre trei mândruţe-a mele
Eu nu ştiu la care-oi merge
Cea din deal s'o măritat
Şi mi-e frică de bărbat
Cea din vale m'o lăsat
Cu a ei dragoste-am gătat
Cea din capu satului
E 'n punerea capului.

Floriceică de săcară
Rentoarnă-te bădiţ eară
La răchita cea uscată
La mândruţa cea lăsată,
La pom uscat de gutăiu
La drăguţa cea dintăiu.

DIN LUME.

Răscoala din Creta.

Am spus mai de mult, că în Turcia lucrurile sunt foarte încurcate. Și ele merg mai mult spre rău, decât spre bine. Pe când scriem acestea, spre meazăzi dela Grecia, în insula Creta, răsună bătaia puștilor, ba chiar și tunurile au început a bubui. Primejdia, atât pentru Turcia, cât și pentru pacea Europei e mare.

Dar' se luăm pe rînd întîmplările.

După-ce în anul trecut răscoala din Grecia și cea a Armenilor a fost potolită, puterile mari europene au început să se înțeleagă cu privire la reformele, cari se le ceară a se introduce în Turcia, așa ca pacea și liniștea să-și iee din nou locul. Îndeosebi în Creta are să se introducă, în locul oastei turcești, *gendarmerie internațională*, adică fiecare stat să dea un număr oare-care de soldați — gendarmi, cari toți să susție buna rînduială și siguranța în insulă. Astfel și monarhia noastră Austro-Ungaria are să dea 150 de oficeri și soldați, ca gendarmi pentru Creta.

Înțelegerea între puteri însă s'a trăgănat mult, așa că de reforme în Turcia până acum nici urmă nu este. Pe când, după-cum se zice, ar fi fost să se înceapă ceva în privința aceasta, în insula Creta sau Candia s'a iscat din nou răscoala, despre care am făcut amintire în numărul trecut și care acum e în toiul ei.

Creta are la vre-o 300 mii de locuitori, dintre cari numai a treia parte sînt Turci, ceilalți sînt Greci. O parte însemnată a acestora locuiește în ținuturile muntoase și aceștia sînt cei mai viteji și războinici. Lupta între aceste două popoare s'a lătit pe întreaga insulă și continuă cu mare dușmănie și cruzimi din amîndouă părțile.

Grecii au ocupat partea cea mai mare a insulei, ear' Turcii ajutați și de soldați se țin cu deosebire pe țărmii insulei, încîteva orașe, dintre cari cel mai însemnat e *Canea*. Acesta e plin de Turci, dar' e încungiurat de Greci și după-cum se prevede, nu se știe cîsă în care va fi atacat și poate luat din mâinile Turcilor.

Totodată Grecii au arborat peste tot locul steagul național grecesc și au proclamat *unirea cu Grecia*, rugînd pe regele Greciei a trimite în insulă o oaste grecească și a o lua în stăpînire, ca parte întregitoare a Greciei.

Proclamarea unirii.

Cuprinsul proclamației unirii cu Grecia, este următorul:

„În numele lui Dumnezeu și al patriei decretăm: Fiindcă fără nici o îndoială dovedit este, că constituția pe care ne-a dat-o Europa în anul trecut nu se poate executa, ceea-ce se vede din destul din cruzimile comise la porunca guvernului central, din partea populațiunii musulmane și a trupelor regulate; fiindcă rezultatul încercării de nou a executării acestei constituțiuni ar fi numai nimicirea totală a popora-

țiunii creștine de pe insula aceasta; din aceste motive proclamăm unirea insulei Creta cu regatul liber grecesc, ca o dorință a noastră, statornică și nestrămutată și rugăm întreaga lume civilizată să ne stea întru ajutor.

Relațiunile noastre cu sultanul Osman Abdul Hamid le rupem cu aceasta, și provocăm pe M. Sa Regele Grecilor, George I., să ocupe insula Creta, ca o parte nedespărțită a regatului liber grecesc. Dat la Halepa, în Creta, 25 Ianuarie (6 Februarie) 1897, anul prim al eliberării noastre.

Proclamația aceasta a fost împărțită prin toate unghiurile insulei, și a fost înmanată în câte un exemplar fiecărui ambasador al puterilor străine.

Mișcarea Greciei.

Pe când puterile Europene se gândeau la liniștirea Cretei, se ivi o nouă încurcă prin un pas făcut de Grecia. Toată lumea a fost pusă în uimire primind săptămîna trecută vestea din Atena, că din portul Pireu (portul Ateinei) au plecat la însărcinarea regelui și guvernului grec 6 năi torpile de războiu la Creta, sub comanda *prințului George*, fiul mai mic al regelui.

Cu ce scop au plecat aceste năi? Oare Grecia a făcut acest pas numai de capul ei, sau e îndemnată de vre-o mare putere și în cazul din urmă, care este puterea aceea?

Eată întrebările, ce 'și-le-a pus fiecare la sosirea știrii despre mișcarea Greciei, dar' la cari până acum nu se știe da răspuns hotărît și numai întîmplările, după-cum se vor petrece, ni-l va da apriat.

Trebue deci să urmărim desfășurarea întîmplărilor.

Plecarea năilor grecești la Creta a produs mare bucurie și însuflețire în Atena și în întreaga Grecia, ear' la puterile europene a produs îngrijire.

Prințul Gheorghe cu flota sa a sosit la Canea și din Grecia a venit vestea, că el are însărcinarea de a împede cu ori-ce preț pe Turci, ca să ducă în Creta oaste turcească, ba s'a vestit și aceea, că prințul Gheorghe merge în ajutorul Grecilor din Creta și va pune piciorul pe uscat.

Din toate aceste până acum nimic nu s'a adevărit, numai atîta s'a întîmplat, că o naie grecească dînd cu tunurile a silit pe una turcească, care mergea spre Creta, a se întoarce îndărăt, ear' o altă naie grecească a bombardat cu tunurile un port, care se afla în stăpînire turcească.

Pășirea Greciei putea să aibă ca urmare declararea de războiu din partea Turciei, dar' puterile s'au pus cu toată hotărîrea să împede ciocnirea între Turcia și Grecia și vîrsarea de sânge și au făcut băgătoare de seamă pe Grecia despre urmările pasului ei. Grecia însă, luînd toată răspunderea asupra sa, a trimis alte trupe spre Creta.

O știre din Canea vestește, că puterile, ca să împede ciocnirea, s'au ho-

tărît să cuprindă orașele Canea, Heracleion și Retymno, care sînt în stăpînirea Turcilor, dar' sînt încungiurate de creștini.

Starea preste tot.

Din potopul de știri telegrafice, ce vin zi de zi, starea lucrurilor peste tot până acum este următoarea:

În Grecia însuflețire mare pentru Cretani și alipirea Cretei la Grecia; în Turcia neorînduială, lipsă de putere și de bani. În Creta răscoala devine tot mai mare; creștinii, cari au și tunuri, au încungiurat orașele turcești și au început bombardarea și lovirea Caneei. În apele din giurul Cretei toate puterile europene își au năile lor, cu soldați mărinari; aici este și flota (năile de războiu) Greciei. Năile europene au primit toate porunca, să cuprindă ele orașele din mîna Turcilor din Creta, să despărteze năile grecești de acolo și se împedece pe Turci de a transporta soldați pe insulă.

Știrea cea mai nouă, sosită din Creta, vestește, că soldații de pe năile europene au cuprins orașul Canea.

În urma întîmplărilor din timpul din urmă, în toate statele se bagă de seamă oare-cari mișcări, căci nu se știe, că putea-să-va susținea pacea ori ba.

SCRISORI.

Biblioteca populară.

Agărbiciu, 14 Februarie n.

Onorate dle Redactor!

E dovedit, ca un bun teren pentru cultivarea și înaintarea poporului nostru dela sate, afară de școală e și biblioteca. La noi încă se simția lipsa ei, cu atît mai vîrtos, că mai într g poporul știe ceti și scrie. Gîndul sau ideea măreată s'a ivit încă în cursul anului 1895, și a și aflat sprigin în inimile oamenilor de bine.

Erau de prevăzut mari și multe jertfe, dar' vorba „numai prin luptă se ajunge la izbîndă” striga: curagiu! Unită în cugete și în simțiri, junimea adunată sub zeloșii învătători *Elia Cîmpean* și *George Albu*, au dat două producțiuni teatrale, din a căror venit, apoi din contribuiri de bună voie și din cărți dăruite s'a format biblioteca noastră.

După darea de seamă a bibliotecarului, făcută în adunarea generală din 22 Decembrie 1896, convocată pe baza §-lui 6 din statutele bibliotecii noastre, biblioteca constă din 107 cărți de deosebit cuprins. Mai tîrziu însă s'a mărit.

Prin o suplică trimisă on. comitet central al „Asociațiunii transilvane” pentru literatura română și cultura poporului român s'au primit ca cîste 19 cărți de mare preț.

Pentru acest fapt, pe lângă că onorata „Asociațiune transilvană” pe baza §-lui 2 al statutelor fu primită de membră fundatoare, subscrișii ne simțim deobligați ca și pe calea aceasta să aducem călduroasa noastră mulțumită și respectuoasa stimă, cu modesta rugare, ca nici pe viitor să nu fim dați uitării.

Ioan Botezan,
președ. bibliotecii pop.
române.

Dumitru Burza,
secretar.

Din Muntenegru.

— Vezi ilustrația. —

Răsăritul este în febră, putem zice în flăcări. În toate părțile împărăției turcești se ivesc răscoale; popoarele creștine, ne mai putând suferi jugul greu și nelegiuirile, făptuite de Turci, iau armele și se răscoală, cerând drepturi și voind a pune capăt stăpânirii neomenoase a Turcilor.

Anul trecut s'au resculat între alții *Armenii* din Asia și răscoala lor numai cu greu a fost potolită; asemenea a fost o răscoală în marea insulă (ostrov), *Creta*. Aceasta a fost potolită așa, că Cretanilor, cari sunt două din trei părți Greci, li-s'au făgăduit îmbunătățiri însemnate. Îmbunătățirile până acuma nu s'au introdus. Din pricina aceasta și din ura, ce este între Turci și cre-

De aceea e bine, ca să cunoaștem popoarele din Turcia, precum și țerile, cari sunt vecine cu ea.

Una din aceste țerișoare neatărnate e și *Muntenegru*, numit în limba locuitorilor lui *Cernagora* (adecă: Munte negru), ear' de Turci *Kara-Dagh*.

Muntenegru e mărginaș în o parte mică cu Bosnia și Herțogovina, apoi cu Dalmația și marea-Adriatică, ear' în partea cea mai mare e încungiurat de Turcia. În fruntea lui stă principele *Nicolae*, din familia Petroviciu-Njeguș. Aceasta familie domnește asupra țerii de 200 de ani, și e foarte iubită de Muntenegrini, fiindcă a dat mulți viteji, cari s'au luptat în fruntea poporului pentru neatărnare. Orașul de frunte al țerii e *Cetinje*.

Muntenegru, după-cum arată și numele, e o țeară foarte muntoasă, cu munți înalți și stânci uriașe, printre cari se extind văi înguste, greu de străbătut. El e ca o cetate mare,

o casă întărită dela graniță și e păzită de o ceată armată. În dreapta se ved cum coboară în șir lung femeile Muntenegrene pe o potecă de munte, aducând în cap schimburi și merinde la bărbați și la frați, cari sunt rînduiți spre paza graniței.

Vorbe înțelepte.

— Una la săptămână. —

Rînduială la lucru.

Adese-ori avem multe treburi de făcut. Cu care se începem? Una poate că ne place mai mult decât celelalte, dar' nu trebuie să ne luăm după aceasta, ci să ne punem cu hotărîre întrebarea următoare:

„Care e mai grabnică ori mai însemnată?”

Și apoi trebuie să ne supunem fără co-dire răspunsului pe care ni-l va da conștiința

Din Muntenegru.

știni, acum de nou a izbucnit în Creta răscoală. Turcii și Cretanii se omoară fără milă unii pe alții, își aprind și jefuiesc orașele și satele etc.

Bărbații de stat și diplomații țărilor europene se silesc a liniști popoarele, cerând pe seama lor reforme și drepturi dela Sultanol.

E întrebare însă, că isbuti-vor a stinge focul răscoalei, care se ivește când ici, când colo? Dimpotrivă e temere, că în urma răscoalei Cretanilor, se nu izbucnesc earăși tulburări și în alte părți ale Turciei.

Să poate, că răscoalele aceste și febrerea ce domnește în Răsărit se aibă drept urmare căderea și împărțirea Turciei și scoaterea Turcilor din Europa. Să poate însă și aceea, că febrerea din Turcia se poate germelele unui mare războiu dintre puterile europene, în viitorul cel mai apropiat.

întărită dela natură și foarte ușor de apărât; de aceea în Muntenegru, afară de mici case întărite de pe la granițe, nu sunt cetăți sau alte întărituri.

Muntenegru e o țeară mică, cu vre-o 300 de mii de locuitori. Acestia sunt, după limbă și neam *Sârbi* (iliro-sârbi), sunt iubitori de neatărnare, le plac armele și războiul și sunt mari viteji și curagioși. Vestea vitejiei lor e cunoscută în toată lumea, fiindcă veacuri de-a lungul au dat despre ea multe dovezi, mai cu seamă în luptele cu Turcii. Pentru vitejia lor Muntenegrinii sunt cinstiți și lăudați de toate popoarele.

La ei nu este oaste de feciori, ca la noi, ci toți sunt ostași, începând din tinerețe, până când pot purta și mânuia arma.

Ilustrația noastră este o înfățișare dela granița Muntenegrului, în vreme de războiu. În fund se ved stânci uriașe, cu o strîmtoare îngustă printre ele; strîmtoarea e stăpânită de

ori judecata. Să nu zicem: „am vreme, se scap întâiu de trebile cele mici ori de altele, care îngăduie ori-ce întârziere”. Nu. Să punem mâna pe cea mai grabnică, pe cea mai trebuincioasă. Cel care nu urmează regula aceasta, adeseori greșește și poate să se căiască.

Din „Foaia pentru toți”.

PARTEA ECONOMICĂ.

Prăsirea galițelor.

(Urmare.)

Cotețele și curțile de găini.

Este o datină cam lătită unde nu se dă nici o îngrijire deosebită gănilor, că nu se face un loc deosebit pe seama lor, și așa ele însele își caută loc de

durmit, culcându-se în podurile grajdurilor, în cotețele de porci etc. Ar trebui însă să avem mai multă grijă de ele, căci prin grijă bună și prin o alegere bună de prăsilă, ne putem înmulți averea în măsură mare, căci afară de aceea că ele ne dau fripturile cele mai bune, putem avea un venit însemnat din ouă, carne, pene și în parte și din gunoiul lor.

De coteț se poate întrebuința ori-și-ce loc, făcut din ori-și-ce material tare, care este adăpostit împotriva frigului și se poate ușor aerisa. Cotețurile au să fie din materie tare, pentru ca dihorii, nevăstuicile și alți dușmani ai găinilor să nu poată intra ușor la ele. Împotriva frigului încă trebuie să le ocrotim, căci ele se slăbesc prin frig mare, ear' de altă parte durmind în cotețe reci, ouă mai puțin și mai târziu.

Ca să putem mici frigul este foarte potrivit să clădim cotețele găinilor în nemijlocita apropiere a grajdurilor de vite, trebuie însă să avem grijă și la aceea, ca penele găinilor să nu se amestece cu nutrețul vitelor, căci fiind acestea mâncate de vite, ne pot face și mai mare daună.

Întrarea în cotețe este a se întocmi astfel, ca găinile să poată intra și eși ori-și-când. Nu e bine, ca găinile să petreacă noaptea în pomi, căci sunt expuse la răpirea lor de oameni și de animale, și li-se și micșorează voia de a oua. Ușa și ferestrele cotețului să se poată bine închide, ear' fereastra cotețului are să fie provăzută cu sîrmă (drot) sau cu grătele de sîrmă, pentru ca dihorul, pisica sau nevăstuica să nu poată străbate prin ea.

În unele locuri, când e ger, se pune pentru încălzirea aerului din coteț pe podele gunoiu proaspăt de cal, într-o înălțime de 20 cm. Înălțimea aceasta se mărește în măsura înălțimii cotețului; gunoiul acesta este a se obli, căci numai așa se poate susținea dospirea deopotrivă, care dă căldură. Dar' lucrul acesta încât se poate, trebuie să-l încungiurăm, căci strică aerul proaspăt. Încălzirea cotețului cu lemne se poate întocmi ca încălzirea florăriilor (caselor de flori).

Cotețele sunt mai de multe-ori a se aerisa, fiindcă găinilor le place aerul curat și bun; pentru acest scop avem să scoatem gunoiul cât mai des, și anume cel puțin odată pe săptămână; dacă adunăm gunoiul îl putem folosi mestecat cu altul în economiile noastre de grădinărit cu mare dobândă; nu numai în vederea folosului ce avem din gunoiul găinilor suntem datori a-l scoate din cotețe, ci mai cu seamă pentru păstrarea sănătății găinilor.

Gunoiul găinilor conține foarte multe săruri, este foarte ferbinte și are mare

putere de a ajuta creșterea plantelor, mai cu seamă în vremuri umede. În secetă nu are putere de a se desvolta, ba poate să fie și păgubitor, încât întrebuințat în măsură mai mare poate să arză planta; îl putem îndeosebi întrebuința la ceapă, in, cânepă, mac și țabac.

După experiențele făcute de un econom belgian, o găină ne dă pe un an 5 chile de gunoiu. În cotețe necurățite se înmulțesc păduchii și alte insecte stricăcioase găinilor, și ca să scăpăm de ele, avem să ținem cotețele totdeauna curate. Pentru ținerea curată a aerului se întrebuințează și arderea pucioasei, ear' în timpul din urmă și varul, care punându-se într'un vas mic cu apă, se stinge și prin aceasta se curăță aerul.

Precum știm, găinile petrec noaptea șezând în înălțime, pentru asta avem să punem rude de șezut și anume într'o mărime de asemenea. Întrebuințarea rudelor treptate nu este potrivită, fiindcă găinile își aleg totdeauna locul cel mai înalt de odihnă și astfel muncindu-se a se sui pe rudele cele mai înalte se bat și se mușcă, prin ceea-ce apoi de multe-ori pică, se rănesc, ba și mor, mai cu seamă cele mai tinere. Grosimea rudei are să fie dela 3—4 cm., să nu fie rotundă, nici netedă, pentru ca găinile să se poată acăța mai ușor. Rudele au să fie dela 30—35 cm. de parte una de alta; se înțelege de sine, că și aceste au să fie des curățite.

Este bine să punem lângă rude o scărișoară, pe care să poată ajunge mai ușor la ele.

Este mai bine apoi să podim cotețele găinilor cu scânduri, căci se pot mai ușor ține curat; dacă asta nu o putem face atunci avem să presărăm năsip curat pe pământul cotețului.

Peste tot avem să îngirjim ca cotețele găinilor să fie în locuri liniștite, unde găinile să nu fie jignite în odihnă.

Iuliu Bardosy.

Scrisori economice.

I.

Satul *Turtureni*, în care slujesc ca preot, nu e mai mare de 200 case, dintre cari abia 25 sunt de piatră și acoperite cu țigle; celelalte, cum a dat Dumnezeu, mai bune și mai slabe, dar' toate acoperite cu paie.

Tot așa sunt și șurile și grajdurile. Închisorile cu pălan din întreg satul se pot număra pe degete; cele mai multe sunt de grădele sau de paie și mărăcini, dar' și ogrăzi deschise se mai pot vedea, deși nu multe.

Biserica și școala sunt făcute din material tare și sunt închise bine.

Dar' multe bune ne mai lipsese, în ce privește biserica și școala, lucruri cari ne-am hotărât să le facem rînd pe rînd

pe toate și despre cari o să-ți scriu în altă scrisoare.

Cei 900 locuitori din satul meu sînt oameni *muncitori* și *cruțători*, dar' totuși n'au prea putut da înainte în avere; dimpotrivă: numărul vitelor și al celorlalte dobitoace din giurul caselor începuse a scădea față cu un trecut nu prea îndepărtat; oamenii tot mai mult se băgaseră în datorii și toți vedeam, că nu mergem cum ar fi trebuit, spre bine, ci spre lipsă și *sărăcie*.

Părinte sufl-tesc fiind al oamenilor din satul meu, mă durea inima, văzând, că facem mersul racului; de aceea mult m'am gîndit, mult am cetit și mult am ispitit, cum și ce ar trebui să începem, ca să scuturăm greutatea, cari apasă atât de fără milă asupra noastră și să apucăm pe calea, care ne va duce la bine și îndestulare întru toate.

Privind — în luna lui Maiu — din culmea unui deal peste mîndrele holde verzi, de departe ni-se par ca-și-cînd toate ar fi de o potrivă mari și frumoase. Dar' dînd o roată prin ele, vedem că în faptă e mare deosebire între unele și altele.

Tot astfel e și cu oamenii din oricare sat. Privindu-i mai de aproape ani de-a rîndul 'ți se dă privilegiul de a-i cunoaște, atât din partea cea bună, cât și din cea rea.

Întocmai 'mi-s'a întemplat și mie. În cei 4 ani, de când mă aflu în acest sat, 'mi-s'a dat privilegiu din destul, ca să-mi cunosc poporenii și toate stările lor — bune și rele, — precum păstorul cel bun își cunoaște oițele, locul de pășune, boalele și dușmanii lor, și precum aceste îl cunosc pe dînsul, urmîndu-i cu încredere, ori-unde le-ar duce.

Și 'mi-am zis: așa nu mai merge! Căci „numai cel nesocotit se lasă în voia întemplării; ear' cine se nisuește cu pre-cugetare cătră o țintă urmează după plan statornic” — ne învață vestitul Neamț: *Goethe*.

Urmînd acestei zise înțelepte, lucrul cel dintăiu, de care m'am apucat îndată după venirea mea în comuna aceasta, a fost să pun în bună rîndueală treburile școlaii. Și a fost o mare norocire, că bătrînul învățător de până acum pensionându-se, am ales un alt învățător tîner, bine pregătit pentru chemarea sa, harnic și plin de rîvnă pentru înaintarea poporului.

Încă în iarna a doua, după-ce am venit aici, pe lângă școala ce o ținea învățătorul în toate zilele cu copiii în vîrstă dela 6—12 ani, ear' Dumineca și în sîrbători cu cei dela 12—15 ani, — am început a aduna seara de două-ori în săptămână și oamenii mari, pe cari ne-am apucat a-i lumina împreună asupra multor lucruri de folos pentru dînsii și în deosebi cu privire la purtarea unei eco-

nomii mai înțelepte și aducătoare de mai bun venit.

De abia sîntem în iarnă a treia, de când am pornit cu toată hotărîrea luptă împotriva întunecului, de care erau stăpîniți oamenii din această comună, și mulțumită bunului Dumnezeu, am înaintat binisor pe calea binelui și zorile unei zile mai frumoase și mai fericite încep a se arăta pentru noi.

Lucrul însă e foarte greu, împreună cu multe jertfe și neplăceri, de cari nici nu visam la început. Dar' datorința noastră a preoților și învățătorilor, fiind de a ne pune și sufletul pentru turma încredințată păstoririi noastre, sîntem hotărîți de a nu ne da înlături, nici de a ne trage înapoi, întempele-se ori-ce se va întempla.

Nestrămutați în gândurile noastre de a face bine aici, unde ne-a rînduit bunul Dumnezeu și ajutați în urmărirea țintei, spre care ne ostenim, și de bunele noastre soții, preoteasa și învățătoarea, credem că vom isbuti să facem din comuna noastră o comună din cele mai îndestulate întru toate.

Că ce am făcut până acum și ce ne-am luat înainte să facem pe viitor, cu învoirea d-voastre domnule redactor, o să vă scriu în mai multe epistole una după alta; pentru-că cred că de bun lucru ne-am apucat, care ar trebui să se facă în toate satele românești.

Preotul Sorescu.

Locuri bune

pentru

neguțătorii Români.

(Urmare.)

Bouțarul-de-sus (în Valea-Hațegului m. p. Vărhely), depărtare de Hațeg 36 kilometri și de Caransebeș tot atât, — în drumul ferii. În tot ținutul nu e nici un comerciant român, deși mișcarea banilor în giur e mare, fiind multe băieșaguri de fer și păduri mari, care se taie.

Loc potrivit se află. Este o casă cu toate cele de lipsă, care se dă în chirie, ori se vinde de tot. În comună se află un jidan, care ține prăvălie și cărcimă. Locuitorii sînt toți Români.

Sitabuzen (comit. Treiscaunelor, p. u. Bodza-forduló) comună curat românească. Era de închiriat o prăvălie cu licență de beuturi, trafic și spițerie, — dar' cu termenul de 1 Ian. 1897. Nu știm dacă nu va fi dată deja.

Chimitelnicul-de-câmpie, în giurul Murăș-Ludoșului, comună curat românească, cu peste 250 numere, popor harnic și cu stare bună, n'are nici o boltă. Ultima stațiune a căii ferate e Săngeru (M. Szengyel —; aci e și posta ultimă.) Un comerciant român e dorit de toți.

Cugir (Comitatul Hunedoarei) mare comună cu multă populațiune românească.

Aci este un loc bun de închiriat; prăvălie și licențe de crîsmărit.

A fost dată unui Român, care însă e silit din cauze familiare să se mute. Locul e foarte bun, așezat în strada principală.

Teregova (com. Caraș-Severin) comună cu 3000 suflete, aproape numai Români. În comună este protopretură, judecătoreie cercuală, carte funduară.

Sînt 3 comercianți străini, deși giurul întreg e românesc. Asemenea e comuna.

Armeniș (com. C. Severin) cu 2200 suflete, Români, și are trei comercianți străini.

Apoi Feneș, (tot pe acolo) cu 1300 suflete Români, cari au un comerciant Jidan.

Teaca, opid pe Câmpie, cu un mare jur românesc. În fiecare Lună se ține târg de mărturie binecercetat, și totuși nu e nici o boltă românească, ci numai Jidane și Săsești. Un comerciant Român harnic ar fi bine spriginit.

Pogăceaua (com. Murăș-Turda) cu 470 case (1700 suflete) tot Români, învecinată cu comunele Samșud și Madăraș, dorește a vedea stabilindu-se un comerciant român, care se țină și cărcimă și trafic.

Loc potrivit este într-o casă din mijlocul comunei, care se dă în chirie. În comună sînt până acum doi boltași străini, un jidan și un armean. Un român însă ar avea tot sprigul publicului românesc

Băncile noastre.

Băncile noastre încheiându-și socotelile la finea anului trecut, își publică acum, rînd pe rînd bilanțele, arătînd între altele venitul curat al anului 1896 și ziua adunării generale a acționarilor.

Eată dela cari bănci avem până acum date:

„Racoșana“ din Șeica-mare, are venit de 958 fl. 38 cr. adunarea generală va fi la 25 Februarie.

„Sentinela“ din Satul-Nou venit 2978 fl. 5 cr., adunarea la 21 Febr.

„Someșana“ din Dej, are venit 12,496 fl. 94 cr., adunarea va fi la 20 Febr.

„Olteana“ din Viștea-inf., are venit 2608 fl. 91 cr., adunarea va fi la 22 Febr.

„Arieșana“ din Turda, venitul e 7910 fl. 6 cr., adunarea va fi 25 Febr.

„Ardeleana“ din Orăștie, venitul 23,626 fl. 80 cr., adunarea la 11 Martie 1897.

„Crișana“ din Brad venit 9298 fl. 76 cr., adunarea la 21 Martie.

„Ligediana“ din Liget, venitul e 193 fl. 16 cr. adunarea a fost la 7 Febr.

„Chișodona“ din Chișoda, venit 957 fl. 75 cr., adunarea va fi la 14 Febr.

„Rîureana“ din Cap. Mănăstur, venit 2240 fl. 17 cr. adunarea va fi la 23 Febr.

„Luceafărul“ din Vîrșet, are venit 9149 fl. 69 cr. adunarea va fi la 20 Febr.

„Lipovana“ din Lipova, are venit de 8867 fl. 17 cr. adunarea va fi la 25 Febr.

„Casa de păstrare“ din Sasca Montană, are venit 969 fl. 90 cr. adunarea va fi la 1 Martie.

„Făgetana“ din Făget, are venit 17,588 fl. 60 cr. adunarea va fi la 4 Martie.

„Munteana“ din Ofenbaia, are venit 2626 fl. 05 cr. adunarea va fi la 1 Martie.

„Iulia“ din A. Iulia, are venit de 9484 fl. 22 cr. adunarea va fi la 29 Martie.

„Zlătneana“, nou întemeiată bancă din Zlatna, își va ținea adunarea de constituire la 27 Martie.

„Parsimonia“ din Bran, venitul e de 1637 fl. 88 cr. adunarea va fi la 25 Febr.

„Lugoșana“ din Lugoș, venit de 7983 fl. 27 cr. adunarea la 27 Febr.

„Timișana“ are adunarea la 27 Febr.

„Hondoleana“ din Hondol, venitul e 3262 fl. 58 cr. adunarea va fi la 14 Martie.

„Corvineana“ din Hunedoara, venit 5595 fl. 59 cr. adunarea la 28 Februarie.

„Silvania“ din Simleu, venit 27,701 fl. 96 cr., adunarea 17 Martie.

„Vlădeasa“ din B.-Huedin, venit 2147 fl. 25 cr., adunarea la 4 Martie.

Dela „Reuniunea română de agricultură“ din com. Sibiiului.

Înștiințare

— Mașină de sîmînat. —

Vestim prin aceasta pe economii români din comunele ținătoare de comitatul Sibiiu, în cari până acum nu se folosește mașina de sîmînat, că comitetul central al Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului este aplicat a da în mod gratuit spre folosire în primăvară mașina de sîmînat ce a fost proprietatea economiei de instrucțiune din Reșinari, acum desființată.

Cei-ce doresc se folosească această mașină să se adreseze spre acest scop către subscrisul comitet până cel mult la 10 Martie a. curent.

Mașina se ia în primire din Sibiiu și are se fie transportată la fața locului și îndărăt pe cheltuiala proprietarului, care o cere, și care va avea să garanteze pentru înapoierea mașinei în timpul hotărît de comitet, în stare bună. În cerere să se arete și timpul, de când și până când voește s'o folosească.

Dacă în comuna, în care se va duce mașina nu se află om priceput la cărmuirea mașinei, comitetul își rezervă a angagia de aici un om priceput pe spesele celui-ce o cere.

Ar fi de dorit, ca fruntașii din comunele interesate, se ia înțelegere în această afacere și cererile să se facă într'una pentru mai mulți proprietari.

Sibiiu, 8 Februarie 1897 n.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Demetriu Comșa, Victor Tordășian,
presid. secretar.

Știri economice.

O nouă bancă românească. La îndemnul dlui Daniil R. Cordescu, mai mulți fruntași din comuna Foventea (Fofeldea) au luat hotărîre vrednică de laudă de a întemeia prin subscriere de acțiuni un institut (bancă) de credit și de economii. Numele societății e „Cordiana“, în Fofeldea (com. Sibiiu, pretura Noerich.) Capitalul va fi 30.000 coroane, și constă din 300 acțiuni, à 100 coroane. La subscriere se vor plăti 10%, din prețul fiecărei acțiuni și 2 coroane cheltueli de întemeiere. Subscrierea se va termina cu sfîrșitul lui Iunie 1897. Întemeietorii sînt următorii fruntași: Daniil R. Cordescu, proprietar; Ioan Bonea, preot gr.-or.; Petru Năstase proprietar; Petru Soppa, proprietar, toți din Fofeldea, și dl Nicolae Moldovan, adm. prot. în Noerich.

Introducerea zonelor. La calea ferată *M.-Ludos—Bistrița*, care trece prin Câmpie, cu 1-a Aprilie a. c. se va introduce un fel de plată după zone pentru persoane și mărfuri etc. Prețurile vor fi mai mici ca acum.

Pari de vie. Comitetul viierilor din *Covasna* (comit. Aradului) a cerut dela ministrul de agricultură, ca proprietarii de vii din *Covasna* să capete pari din pădurea erarială vecină în prețul lemnului de foc. Ministrul a dat ascultare cererii și a însărcinat pe forestierul suprem din *Lipova*, să însemne locul în pădure, de unde *Covasnenii* au să-și facă pari.

Mijlocire de lucru. La ministrul de agricultură au intrat din mai multe comitate arătate despre numărul lucrătorilor cari caută muncă și despre economii, cari au lipsă de lucrători. Între comitatele aceste este din ale noastre numai *comitatul Sibiului*, unde 520 de lucrători caută lucru de câmp și 200 de economii au lipsă de muncitori. Informații se află la direcția vicecomitelui.

Împăratul german și economii. Împăratul *Wilhelm II.* a luat parte Sâmbătă trecută la o ședință a sfatului economilor, numit „*Colegiul economic*“ din *Prusia*. Lucrul cel mai însemnat din ședință a fost darea de seamă despre starea însoțirilor în *Prusia*. La 1891 au fost 3600, ear' la 1896 au fost 9000 de însoțiri, precum însoțiri economice, de bani (bănci) etc. Învirtirea banilor la bănci a fost un miliard de marce; dar' dezvoltarea nu și-a ajuns culmea, ci încă merge înainte. În *Prusia* tot numai la câte 8—9 comune se vine o însoțire. Împăratul a ascultat cu luare aminte cele-ce s'au spus despre aceste însoțiri.

Când oare vom avea și noi însoțiri prin satele noastre, ca prin ele tari se fim?

Asigurarea lucrătorilor împotriva nenorocirilor. Societatea română pentru industria petrolului *Steaua Română*, care asigurase mai înainte la „*Patria*“ pe lucrătorii din fabricile ei în contra nenorocirilor, a încheiat tot cu *Patria* un contract de asigurare și pentru lucrătorii ei din puturi (fântâni). E de laudat această măsură de prevedere a societății *Steaua Română* pentru muncitorii ei, a căror viață și sănătate sunt primejdiate mereu.

Loteria mică se șterge. Loteria mică cu 90 de numeri, care afară de *Austro-Ungaria* numai în *Italia* mai ființează, se va șterge și la noi. Ministrul de finanțe *Lukács* a subternut dietei un proiect de lege, care se va desbata în curând și după-cum se vede va fi primit. În înțelesul acestui proiect loteria mică va înceta cu 1 Octombrie a. c. În locul ei se va introduce loteria de clase, cu losuri, și pe an cu câte 6 trageri. Statul va da aceasta loterie în arândă, pe 20 de ani. Loteria de clase se va începe în 1-a Maiu, așadară înainte de încetarea loteriei mici.

Curs de pomdrit. Ministrul reg. ung. de agricultură a instituit în restimpul din 5—14 Aprilie n. un curs de pomicultură la școala agronomică din *Măndășturul Olujului*. Scopul acestui curs e instruirea învățătorilor

în pomicultură. Învățătorii reflectanți la acest curs au să-și înainteze petițiunile, provăzute cu documentele necesare, la ministrul de agricultură până la 28 Februarie n. Cei admiși la curs primesc dela stat 15 fl. bani de călătorie și o diurnă de 1 fl. 50 cr. Acelor învățători din *comitatul Sibiului*, cari vor dovedi absolvirea acestui curs, li-se pune în vedere un premiu de câte 25 fl. din fondul de agricultură al *comitatului Sibiului*. Informații mai amănunțite se pot lua dela „*Reuniunea română de agricultură din Sibiul*“.

Recolta în România. În ministrul agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor din *București* s'a compus statistica generală a recoltei anului trecut, care ne arată următoarele date autentice: Suprafața cultivată cu grâu a fost în întreaga *România* 1,505.210 de hectare, ear' producțiunea 25,088.700 hectolitri; seacă s'a sămănat în 243.400 de hectare și a produs 4,305.100 hectolitri; orz s'a cules 11,201.700 hectolitri de pe 607.700 de hectare; ovăș din 281.870 de hectare 5,187.300 hectolitri; rapiță din 41.810 hectare 384.650 hectolitri; porumb de pe 1,939.080 hectare s'a cules 23,056.700 hectolitri; mei a fost sămănat în 70.950 hectare și a produs 482.260 hectolitri; cânepă a eșit din 5.580 de hectare 18.700 miji metrice; în din 98.159 hectare 237.457 hectolitri; fasole din 33.860 hectare 141.100 miji metrice; tutun din 5.700 hectare 40.500 miji metrice, ear' fân s'a tăiat din 594.350 hectare 10,016.500 miji metrice.

Din traista cu povețele.

— Răspunsuri. —

Abonamentul 5951. Poți să iai bani dela bancă pe averea scrisă pe numele d-tale, dar' pe care nu o poți folosi, pentru-că fratele vinzătorilor nu vrea să-ți o dea. Uite însă ce ți-se poate întâmpla. D-ta așa vrei să iai bani pe averea asta, ca să nu-ți mai plătești, și să lași să vină treaba la vinzare. Bine. Să ști în-ă, că dacă nu se plătește averea cu atâta ca să se împacă întreaga datorie, se va vinde și cealaltă avere a d-tale ce o mai ai! De aceea totuși e mai bine să mergi la proces. Iați un avocat.

Coristul din Beșimbac. Se poate. Trebuie să mergi însă la asentare cu rugarea gata, pe care ți-o face notarul comunal. Pune-te dar' cu dînsul în înțelegere. La asentare are să meargă apoi și tata d-tale, pe care găsindu-l doftorii că e cu adevărat neputincios de lucru, — d-ta vei scăpa de cătanie.

D-sale Fica Anghel în Becicherecul-mic. Dacă testamentul lăsat de tata d-tale a fost bun, și trebuie că a fost bun, căci altcum nu se putea preda averea pe temeiul moștenirii testamentare, atunci nu mai poți face nimica, ci trebuie să te mulțumești cu aceea-ce ai căpătat adică a patra parte.

Abonent 9179. Întrebarea e următoarea: Știut-ai d-ta, atunci când ai legat contract cu feciorul că dînsul nu e de 24 de ani, ori n'ai știut? Pentru-că dacă n'ai știut, ori dacă feciorul ți-a spus că e trecut de 24 ani, poți să scoți dela dînsul după-ce va deveni majoren toate cheltuelile avute, și adică îl bagi în criminal pentru înșelăciune. Dacă însă d-ta ai știut că dînsul e minoren, si numai pentru aceea ai legat contractul cu el, ca să ajungi d-ta în

cartea fonduară: ai să taci și să nu mai zici nimic, pentru-că o poți păți și mai rău. Dela fiscal orfanal nu poți scoate nimica îndărăpt, pentru-că el și-a primit toate cheltuelile pe baza hotărârei judecătorești.

Monografia comunei Răhău.

De

Nicolae Cărpinișan, paroch.

III. Starea culturală și populația.

(Urmare.)

În comună vin următoarele foi: „*Tribuna*“ (1 ex.), „*Foia Poporului*“ (11 ex.), „*Gazeta Transilvaniei*“ (1 ex.), „*Transilvania*“ (3 ex.), „*Moderne-Welt*“ (2 ex.) și *Gartenlaube* (1 ex.).

Până în anii trecuți mai erau abonate: „*Telegraful-Român*“ și „*Siebenbürgischer-Bote*“.

Numai puțin măgulitor pot vorbi și despre clasa de mijloc (adecă despre meseriași) care a eșit ear' din sânul poporului nostru. Da! căci oamenii au fost totdeauna atât de isteți și de prevăzători, încât au făcut mari geutăți streinilor (cu deosebire jidanilor, când prin 1874 deschiseră o boltiță în sat) cari se îmbulziau la arenzile satului sau voiau să deschidă vre-o boltă. Mulțumită acestei hărnicii, că astăzi acele sunt toate în mâinile *Românilor*. Sunt în comună trei măcelari, doi cismari (unul *Ungur*), un cojocariu, un măsariu, (*Ungur*), și un ferariu. Până în anul 1888/9 au deschis în comună cinci economii boltițe, cu felurită marfă trebuincioasă locuitorilor, dar' în lipsa de cunoștințe pregătitoare au arătat puțin sporiu și așa s'au lăsat de ele. La anul amintit așezându-se în comuna noastră „*mărginenii*“ ca comercianți, au dat bun exemplu și duor locuitori de ai noștri, cari azi se bucură de bun și frumos sporiu după boltele lor.

Dela anul 1880 încoace aproape la 30 copii au intrat la feliurite meserii, mai cu seamă se pregătesc a fi: păpucari, cismari, cojocari, măsari, rotari, fauri și curelari; durere numai, că mulți după-ce ajung feciori, își uită de comuna, care i-a născut, iau drumul de alungul și se așează între streini; aceasta o zic întemeiat pe împrăgiurarea tristă, că până acum numai unul (ca cojocariu) s'a așezat în comuna noastră.

Dacă voim a judeca mai de-aproape cultura (învățătura) unui popor, să-l căutăm și să-l examinăm pe el în biserică, în școală și acasă și după-cum îl vom afla manifestându-se, (arătându-se) în aceste locuri, așa îl vom judeca pe el. Vom vorbi deci și noi despre biserică, școală și despre case.

1. *Biserica.* Dacă ne uităm la biserica de astăzi, trebuie să presupunem, că oamenii, cari au întemeiat-o și au zidit-o, au avut o judecată foarte

luminată și bună, căci i-au ales un loc, de unde ți-se deschide o privire frumoasă peste satul întreg, și au făcut-o de o lărgime, ca să încapă pe mulți ani înainte oamenii, dacă se vor spori. Vrednicia mare la zidirea bisericii are — spun oamenii — Ioachim Bena, fost jude comunal pe acel timp. Despre hărnicia și zelul acestui jude și astăzi vorbesc oamenii cu oare-care mândrie și fală: „când pleca Achim Bena cu carele lui cu patru boi cu clopote pe ei, curau carele din sat după el ca în vreme de bătaie, ear' care nu mergea să care la biserică, trebuia să fi tunat (intrat) în pământ dinaintea lui”.

(Va urma.)

Ce însemnează unele nume de botez.

Atanasie, (muritor, în grecește). Bonifaciu, (față bună, în latinește). Adela, (față ilustră, în limba germanică). Zoe, (viață în grecește). Procopie, (înaintare, în grecește). Eugeniu, (de neam, în grecește). Alexe, (ajutător, în grecește). Margareta, (piatră prețioasă, în grecește). Madelena, (măreață, în limba ebraică). Ana, (grație, în limba ebraică). Marta, (care atâță, în ebraică). Sofia, (înțelepciune știință, în grecește). Stefan, (tacoronat, în grecește). Susana, (crin, floare strălucitoare, în limba ebraică). Clara, (ilustră, în latinește). Bartolomeu, (fiu care oprește apele, în limba ebraică).

Vasilie, (rege, în grecește). Genevieva, (fîica cerului în limba celților). Simion (care ascultă, în limba ebraică). Melania, (de culcare închisă, în grecește). Teodor, (darul lui, Dumnezeu, în grecește). Agata, (bună, în grecește). Matei, (darul lui Dumnezeu, în limba ebraică). Cesar, (care s'a născut greu, în latinește). Zaharie, (memoria Domnului, în limba ebraică). Alexandru, (ajutor bărbătesc, or învingător al războinicilor, în grecește). Victor, (învingător, în latinește). Simion, (care se supune, în limba ebraică). Irena, (pace, în grecește). Maria, (care e crescută, or amărăciunea zilelor, în limba ebraică). Leon, (leu, în latinește). George, (care lucrează pământul, în grecește).

Achile, care are buze frumoase (grecește Akilleus). Alfred, foarte pacient Ambrosie, nemuritorul (grecește Ambrosios). Carol, mărinosul (teuton Karle). Edmund, omul fericit (saxonă ead (fericit) și mund, (om), Francisc, independentul (celtica Franc). Ioan, plin de har (ebraica „Iohanan“, Nicolae, învingătorul poporului (Grec. Nicae), Pavel, care se odicnește (grec paula, odicnă), Adelaida, de nobletă, nemț. Edel (nobil) Eleonora, cuceritoarea (grec. „Eleonareg) Gavriila, puternicul (ebraica „Gibor“).

Foaia p. toți.

CRONICĂ.

Ferți-vă de daraveri cu Jidanii.

Un harnic plugar din jurul Năsăudului ne scrie păcăniile a câterva Români cu un jidan, anume Smil Vider. Acest „instit jupân s'a așezat acum sunt 12—13 ani la o moară din comuna Nepos. Dar părtașii la moară l-au scos din slujbă, de oare-ce nu le-a plăcut faptele lui jidovești. Jupânul s'a făcut boltaș în sat și vindea pe ascuns și rachie. Dar

în urmă, prin hărnicia primarului de atunci, a fost silit să părăsească Neposul.

Și s'a dus jupânul, dus ... Unde? Doar în Palestina? Nu, în comuna vecină Rebrisoara. Aici apoi i-a mers bine treburile, primăria și oamenii l-au primit bine și jidanul s'a îmbogățit. Dar' a mai făcut și alte isprăvuri. A luat bani împrumut dela banca „Aurora“ din Năsăud, punându-se pentru el caveti mai mulți Români de ai noștri din Rebrisoara, apoi a înșelat bani și dela oameni din sat, cam peste tot la vre-o 2—3 mii floreni. Într-o noapte din Ianuarie anul acesta apoi a perit jupânul din comună, perzându-și urma. Bieții oameni înșelați, plâng de năcaz, căci trebuie să plătească pentru jidan.

Și s'a dus, jupânul, ear' s'a dus... Unde? În Palestina? Nu, se zice că ar fi prin Țeara-Ungurească...

Eată așa pățesc: aceia, cari primesc bine și fac tovarășie cu lipitori!

Nenorocire în Hunedoara.

O mare nenorocire s'a petrecut deunăzile, în pădurea comunei Poj, comitatul Hunedoarei. O stâncă de zăpadă a prăbușit în adâncime pe lucrătorii ferăstrăului Kenderessy Árpád, cu ferăstrău cu tot. Numai cu multă greutate s'au putut scoate jertfele de sub troienele de zăpadă; 7 lucrători au murit, 14 au rămas răniți. Cumplita nenorocire i-a ajuns pe bieții lucrători noaptea, pe când dormiau.

Episcop sârbesc urgisit de Sârbi.

Lunea trecută Sârbii din Vârșet au făcut o mare demonstrație împotriva episcopului de acolo, Zmejanovits. Ei au conchemat o adunare populară, al cărei președinte a fost avocatul Czvetics, suspendat din postul de președinte al episcopiei bisericești. Adunarea, dojenind pe episcop, că servește Ungurilor, ear' nu neamului seu, a hotărât să înainteze o plângere către patriarhul Brancovics, rugându-l să pună pe Zmejanovics într'altă diecesă, de oare-ce Sârbii din Vârșet își doresc un episcop mai bun. Demonstrația a fost ca un răspuns la semnele de dragoste, ce i-s'au adus lui Zmejanovits înainte cu câteva săptămâni din partea Sârbilor din Vârșet, slugi ale stăpânirii.

Mișelii. Din Bănnat ne scrie un abonat al nostru, că pe acolo, mai cu seamă prin satele Hodoș și Sacoșul-ung. sunt câțiva oameni vicleni, cari pe la târguri cumpără cai vaci, căruțe ș. a. pe cambii (Wechsel), și apoi le vînd îndată pe bani gata. Aceia, cari au vîndut pe cambii, rămân de pagubă, de oare-ce mișelii sînt sîraci lipiți, n'au nimic și cambiile lor nu plătesc nimic. — Facem deci luători aminte pe toți a se feri de astfel de oameni, și peste tot a nu vinde pe cambii, adecă în credință nimic și cu deosebire în târguri nu.

Petrecheri. Plugarii români din Filea invită cu toată onoarea la petrecerea cu joc ce se va arangia Duminecă la 21 Februarie st. n.: 1897 în școala conf. gr.-or. din loc. Prețul intrării: de persoană 50 cr. — de familie 1 fl. Venitul curat e destinat în favorul școalei gr.-or. din loc. Începutul la 2 ore d. a. Pentru comitet: Leon Major, președinte. Laurean Major, v. președinte. Ioan Gidiu, controlor. Iosif Stefan, secretar. Teodor Stoica, cassar. Membrii: Teodor Bândilă Simion Căzan, Ioan Bândilă I. Ciril, Simion Truța, Mihailă Bândilă, Ioan Șandor a Sandului și Ioan Bândilă. Ofertele marinimoasă se primesc cu mulțumită și se vor cuita pe cale ziaristică.

— Elevii școalei române (gr.-orientale) din Vaidei dau o producțiune teatrală-declamatrică, Duminecă în 9/21 Februarie 1897 în sala școalei din Vaidei. Începutul la 7 ore seara. Venitul curat este menit pentru înființarea unei biblioteci școlare. Prețul intrării: 20 cr. de persoană. Program: Cuvînt de deschidere. „Șezătoarea“, piesă teatrală după învățăturile lui Benjamin Franklin. „Sentinela Română“, poezie de V. Alexandri. „Judecata dreaptă“, piesă teatrală. „Tata și fiul“, dialog. „Curcanii“, scenă militară. După producțiune, urmează joc.

— Casinul român d'n Beiuș va arangia în favorul bibliotecii sale, în „sala ospetăriei opidane“ petrecere cu joc în 27 Februarie 1897. Prețul de intrare: pentru persoană: 1 fl. — pentru familie 2 fl. Începutul la 8 ore seara.

Hymen. Lunea trecută, directorul „Tribunei“ Dr. Elie Daianu, și-a sărbătorit încredințarea cu domnișoara Netti Totoianu, fîica regretatului George Totoian, fost paroh în Micești (Kisfalud), lângă Alba Iulia. Această bucurie familiară, pe care cu drag o împărtășim, s'a petrecut cu o rară sărbătorire în fața unui alor cerc de rudeni și amici. Actul fîdanțării l'a săvîrșit însuși Ilustritatea Sa Dr. Dumitru Radu, noul episcop al Lugojului. Pe lângă rudeniile familiei au mai fost față numeroși amici ai tinerilor logodiți, dintre cari amintim pe maiorul c. r. de Iakobich din Alba-Iulia, cu st. sa familie, Dr. Vasile Hossu, directorul internatului Vancean din Blaj, N. Ionaș vestitul cantor dela metropolie și Aurel C. Domșa din Blaj. — Ne alăturăm cu dragă inimă la felicitările și urările de fericire, cu cari directorul nostru este întîmpinat din partea tuturor celor ce-l cunosc.

Odihnă de Duminecă. Camera României a primit cu 68 voturi contra 7 legea despre introducerea odihnei de Duminecă în România. În seara votării acestei legi, Liga, care se interesase pentru lățirea ideii odihnei de Duminecă, a făcut-o demonstrație de mulțumire la locuința dlui Emil Constinescu, referentul legii votate, a dlui ministru-president Aurelian și a deputatului Vintilă Rosetti, cel mai mare luptător pentru ideea scoasă la isbîndă. Votarea legii numite a produs altcum mulțumire în întreaga țeară.

Foc mare. Săptămîna trecută un foc mare a pustiit vre-o opt case din comuna Husșeu lângă Blaj. Focul a izbucnit în localul casinei săsești, unde tocmai se ținea un bal. Cei arși sînt toți Sași.

Luptă cu lupul. În comuna Silolei din munții Radnic (Sârbia) un lup a pătruns în stîna țeranului Stanca Saveovic și a răpit o oaie. Țeranul, după o luptă desnădăjduită, a smuls jertfa din ghiarele lupului și a gonit fiara din stîna. În luptă Savnovic a primit mai multe răni pe obraz.

Ori-unde, numai în Ungaria nu! Din comitatul Timișului și al Caraș-Severinului au plecat deunăzile un mare număr de țerani în Bulgaria. Săptămîna trecută gendarmeria din Vinga a prins o ceată din 20 de inși, cari încă voiau să meargă în Bulgaria. — Așadar' ori-unde, numai în Ungaria nu!

Furt de acte regești. În Madrid, orașul cel mai fruntaș al Spaniei, făptuitori necunoscuți au furat zilele acestea un pachet de postă menit reginei domnitoare. Pachetul

cuprindea nu numai epistole familiare ci și documente foarte însemnate despre sumele depuse de regina la o bancă engleză. Furtul s'a săvârșit așa, că hoții, în cursul drumului dela gară până la palatul regesc, au tăiat pachetul legat cu o curea de căruța de poștă.

Cununie. Tecla Popa din Vișel și Ioan Diacon din Lupeni invită la cununia lor, ce se va ține Duminecă la 28 Febr. a. c. st. n. la 4 ore p. m. în biserica gr.-cat. din Vișel.

Milionari usurari. Tabla reg. din Oradea-mare a pus sub acuză pe vestiții milionari Neuman din Arad, pe cuvânt că au făcut usură față de proprietarul Iakobffy Vilmos. Usurarii — milionari sunt 4: Soma, Ede, Samu și Adolf — Jidovul, ori-cât de bogat, tot jupoai, unde poate!

A înebunit de — bucurie. Un corporal din Genua a moștenit zilele acestea 18 milioane de lire. Neașteptata moștenire a sguduit atât de puternic pe simplul soldat, încât fericitul moștenitor a căzut jertfă marelui bucurii, — a înebunit.

Ce face dragostea! Învățătorul Ghenadie Popa din Spata (comit. Caraș-Severin), un tânăr abia de 18 ani, a pătruns zilele acestea în casa parochului local Paul Micu și a puscat asupra fetei acestuia, Eleonora. Din norocire însă pușcătura s'a greșit ținta. După aceasta infuriatul tânăr a întors arma asupra și două pușcături i-au amuțit pe vecie inima — nebună de dragoste.

Ginere bătut. O întâmplare soadă s'a petrecut zilele acestea în București, cu privilegiul unei nunți. Ginerile, un băiat drăguț, cărcimar, se tot învârtea pe lângă mireasă, care era în-antată de acest lucru, când de odată doi năbădăioși se repeziră asupra lui și începură a-i căra la lovitură. Se începă o bătaie zdravănă, dau năbădăioșii, dă ginerile, dă și tipă mireasa, dau cei din sală și tipă după poliție. În timpul aces'a cei doi năbădăioși reușesc să fugă; imediat după aceasta sosesc și polițaii. Ginerile li-a povestit că cei doi năbădăioși erau niște vechi curtenitori ai miresei și că amândoi o iubeau. Ca să se răsbune li-au apucat la bătaie.

Nenorocire la o înmormântare. Zilele trecute o nenorocire mare s'a petrecut cu privilegiul unei înmormântări în orașul italian Delia. Jalnicul public era deja adunat și tocmai era să se înceapă slujba, când podelele casei s'au rupt fără de veste și toți cei de față au căzut în pivniță, împreună cu mortul. S'a produs o groază și o învâlmășeală de nedescris. Trei inși au murit, mulți au rămas greu răniți.

Loc deschis. *)

Dare de seamă și mulțumită publică.

Având comuna noastră lipsă pentru un nou edificiu școlar, și nedisponând pentru acest scop de nici un mijloc bănesc, s'a făcut un arunc pe trei ani în suma dării de pământ pe toți locuitorii comunei, pe lângă aceasta ne-am adresat către mai mulți binevoitori pentru sprigin. La rugarea noastră a binevoit a ne trimite institutul de credit din Sas-Sebeș „Sebeșana” 10 fl. v. a. din

profitul ei pe 1896 și institutul de credit din Abrud „Auraria” 20 fl., pentru care faptă marinimoasă primească generoșii donatori și pe această cale sincerile și călduroasele noastre mulțumiri,

Asemenea s'a procurat pentru fruntarul bisericii noastre patru icoane dela dl Sava Henția, profesor de pictură în București, în preț de 240 fl. v. a., la care au binevoit a contribui:

Ioan Oncescu, notar în pensiune, George Goția, primar, Savu Vulc, econom fiecare câte 60 fl.; Ioan Floca, paroch 10 fl.; Ioan N. Lupu 8 fl.; Nicolae Cărpinișan, paroch, George Bota, Ioan Avram, epitrop, Nicolae G. Gugu, Avram Fulea, Ioan I. Neagă, Luca Stoica, comerciant, fiecare câte 5 fl.; Ioan Cărpinișan, notar și Nicolae I. Rodean câte 3 fl.; Ioachim Boia, Ioan Boiescu, Vasile Rodean, George N. O. Băscă, Ioan N. O. Fulea, câte 2 fl.; Irime V. Oancea, George T. Secaș, Ioan N. Floca, Dimitrie I. Secaș, Luchian Avram, Ioan Luca Popa, Ioan O. Săcaș, Nicolae Sădean, Isailă Gib, Nicolae Săcaș, Ioan M. Floca, Cosma Băscă, Ioan N. Lupu, Ioan Nic. Săcaș, George Costandă, Nicolae I. G. Irime, Simeon Cărpinișan, Zaharie Bena, Ioan Moga, crâșnic, Anghel Băscă, Ioan Vlad, Ioan Fulea, Gavril Săcaș, Pavel Vulc, Filimon Gugu, Dumitru Floca, epitrop, Ioan G. Cărpinișan, Ioan V. Vulc, Ioachim G. Săcaș, Ioan Nistor fiecare câte 1 fl.; George Avram și Teodosiu Căpâlnar câte 1 fl. 50 cr. Dela mai mulți sume mai mici 20 fl. 50 cr., cu care întreaga colectă face 302 fl. 50 cr.

Detrăgându-se prețul icoanelor și speșele de transport cu 260 fl. 67 cr., rămâne un surplus de 41 fl. 83 cr., depuși la banca „Sebeșana” din Sas-Sebeș spre păstrare și meniți pentru înfrumșetarea fruntarului bisericii.

Acestor binefăcători comitetul parochial și la acest loc le aduce cele mai mari și călduroase mulțumiri, cu deosebire domnilor I. Oncescu, George Goția și Savu Vulc, pe cari îi va socoti pentru totdeauna ca pe niște adevărați ctitori ai sfintei noastre biserici.

Rohău, 12 Ianuarie 1897.

La însărcinarea comitetului parochial:

N. Cărpinișan, paroch

Pentru învățătorii și economii nostri.

Înaltul minister r. u. de agricultură dtdo 28 Ianuarie Nr. 2689, a edat următorul

Concurs

Pentru cursul de pomărit, ce se va ține în Keszthely și Mănăstur, (Kolozsmonostor).

„Am dispus ținerea unui curs de pomărit la institutul r. u. agronomic din Keszthely și Mănăstur. Primul se va ține din 22 până în 31 Martie, ear' al doilea din 5 până în 14 Aprilie n. a. c.”

Scopul acestui curs este:

a) ca învățătorii mai tineri, aplicați de conducători la școlile de pomi (grădini școlare) și cari au atragere către pomărit, să se califice prin câștigarea de cunoștințe speciale teoretice și practice în conducerea grădinilor (școlilor) de pomi și în prăsirea pomilor;

b) ca dintre conducătorii școlilor de pomi, cari au absolvat cu succes acest curs, comitatele să poată numi inspectori cercuali pentru școalele de pomi comunale;

c) ca proprietarilor (economilor), cari se indeletnicesc cu pomăritul, să li-se dea privilegiu pentru câștigarea cunoștințelor de lipsă la nobilitatea, manuarea și alimentarea pomilor.

„Atât la cursul din Keszthely, cât și la cel din Mănăstur se primesc numai 16 învățători, cari vor beneficia de fl. 15 pausal de călătorie și 1 fl. 50 cr., ce se va acoperi din visteria statului.”

„Învățătorii, cari au frecuentat mai înainte un asemenea curs — în anul acesta nu se admit la concurs.”

„Se provoacă prin aceasta toți acei învățători dela școalele populare, aplicați ca conducători la școala de pomi comună, cari doresc să ia parte la unul din cursurile de sus; să-și înainteze cererile lor provăzute cu timbru de 50 cr., cel mult până la 28 Febr. a. c. n. de dreptul la înaltul minister r. u. de agricultură în Budapesta. În cerere se se arete vârsta, cunoștința de limbi și timpul petrecut ca conducător al școalei de pomi, ceea-ce este a se dovedi prin certificat estradat de superioritatea școlară concernentă. Cereri intrate după acest termen nu se vor lua în considerare.”

„Pe lângă învățătorii, cari vor beneficia de ajutor de stat, la fiecare curs se vor primi și câte 3—4 economi și administratori de moșii (gazda tiszt), cari însă nu vor primi ajutor de stat. Și aceștia au să-și înainteze cererile până la 28 Febr. n. c. la înaltul minister.”

„Frecuentanții cursului, cari s'au folosit de ajutorul statului, vor depune examen teoretic și practic în prezența comisariului ministerial din despărțământul pomologic regnicolar și despre rezultatul examenului vor primi testimonii în regulă.”

În legătură cu acest concurs, asupra căruia atragem cuvenita atențiune a celor interesați, punem în vedere, că comisiunea economică a comitatului Sibiiu, va distribui câte un premiu de 25 fi. între toți învățătorii, frecvențați ai cursului de pomărit, cari vor dovedi prin atestatul de calificare, că au absolvat cu succes unul din cursurile de sus.

Sibiiu, 12 Februarie n. 1897.

Comitetul central al „Reuniuni române de agricultură din comitatul Sibiiu.”

Demetriu Comșa

Victor Tordășan

președinte.

secretar.

Mai nou.

Cuprinderea Cretei.

Pe când mărinarii puterilor străine au cuprins Canea, trupele grecești, sub comanda colonelului Vasos au debarcat în Creta. Vasos în înțelesul poruncii ministrului de război, a vestit, că în numele regelui cuprinde insula, unindu-o cu Grecia și a dat o proclamație către Creteni, asigurându-i, că va apăra cinstea, viața și averea fiecăruia.

POSTA REDACȚIEI.

Abonent nr. 9222 (V. L.) Se află la librăria archidieceșană din Blaj, cu prețul de 1 fl. 20 cr.

Jiva V. Cnez. Poetul Ienache Văcărescu a trăit pe la sfârșitul veacului trecut și începutul celui de acum și se trage din o veche familie boierească din România. Și azi sunt boieri Văcărești. Nu știm, ca familia aceasta să aibă la noi vre-un ram.

A. B. V. în Velch. Primit și se vor publica pe rând. Mulțumim. Trimiteti și „Călătoria”, ca să o publicăm.

Conțeni. Se publică în numărul viitor ca scrisoare, dar' mai pe scurt.

I. An. în D. m. Afi în Sibiiu la prăvăliile: T. Popescu sau Demeter Anton (Piața-mică) și Aurel Popescu (strada Ocnei). Serie la careva.

Pentru redacție și editură responsabil: Ioan Morariu. Proprietar: Pentru „Tipografia” societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu primește răspunderea.

LOTERIE.

Tragerea din 13 Februarie n

Budapesta: 30 54 78 53 33

Tragerea din 17 Februarie n.

Sibiu: 60 71 44 28 62

Tirgurile din săptămâna viitoare după cāl. vechiu.

Luni, 10 Februarie: Chendu-mic, Gărbăul-unguresc.

Mercuri, 12 Februarie: Borșa, Criș-patac, Cristurul-secuesc, Dej, Gherghio-Alfalen, Mercurea, Sănmărtin, Sec, Sereda-murășană.

Vineri, 14 Februarie: Zabola.

Călinarul săptămânii.

Zilele	Călinarul vechiu	Călin. nou	Soarele
	Dum. Fiului rățcit gl. 6 sft. 6	răs. ap.	
Dum.	9 Mc. Nicifor	21 Eleutera	6 48 5 12
Luni	10 S. M. M. Haralamp.	22 Petru	6 46 5 14
Mărti	11 S. M. Mc. Vlasie	23 Seren	6 45 5 15
Merc.	12 Păr. Meletie Epc.	24 Matias Ap.	6 44 5 16
Joi	13 Păr. Martinian	25 Quatemb.	6 42 5 18
Vineri	14 Cuv. Păr. Axentie	26 Nestor	6 40 5 20
Sămb.	15 S. Apost. Onisim	27 Leander	6 39 5 21

Fabricatele mele

sunt în genere recunoscute de bune și ieftine!

Remontoir-nikel fl. 3.50: remontoir-argint ⁸⁰⁰/₁₀₀₀ fl. —; remontoir-anker Spirai-Brequet 15 bucăți, fl. 10. —; 16 bucăți, 1 cutioară, calpac de sticlă fl. 12. —. Orologiu deșteptător, anker, luminător, calitatea primă fl. 1.70.

Regulator de tras odată pe zi fl. 5.75. Regulator de tras odată în 10 zile fl. 8.50. Catalog ilustrat de oroloage, lanțuri de oroloage, regulatoare, obiecte de aur și argint, până la cea mai fină sortă se trimite franco și gratis.

Ce nu convine, se schimbă sau se restituie prețul. [2252] 2—10

Eug. Karecker, fabrică de oroloage.

46. Bregenz (lângă lacul Boden).

Garanță de doi ani.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu, se află de vânzare:

Portretul domnului

Dr. IOAN RAȚIU.

Cu 50 er.

„SOMEȘANA“

institut de credit și economii, societate pe acțiuni în Dej.

Înființată în 1890.

Capital social: 100.000 fl. — Fond de rezervă: 24.000 fl.

Activele institutului: 45.000 fl. — Circulația anului 1896: 5,000.000 fl.

Primește depuneri spre fructificare după care solvește:

a) 5% interese după depuneri nestabile și sub fl. 200.

b) 5 1/2% interese după depuneri nestabile și sub fl. 500.

c) 6% interese după toate depunerile făcute de biserici, școli, corporațiuni culturale și după acelea depuneri stabile ale singuraticilor, cari sunt peste fl. 500.

Darea de interese după depuneri o solvește institutul separat.

Depuneri stabile se consideră acelea, cari cel puțin 6 luni se fructifică la institut.

Depuneri până la fl. 500, pe lângă prezentarea libelului se pot ridica imediat.

Depuneri se pot face și pe cale postală.

Dirrecțiunea.

[554] 2—10

LUDOVIC ETTER,

Sibiu, strada Urezului nr. 9.

Mare sortiment și singurul reprezentant pentru primele

Firmă întemeiată la 1865.

[2933] 9—10

fabricate

din țeară și din străinătate.

Toate îmbunătățirile moderne.

Mare deposit de părți singuraticice necesare.

Atelier de reparatură

„La saison!“

Cea mai extinsă garanță.

Biciclete de tot soiul din cele mai solide și mai ușurele, pe lângă prețurile cele mai moderate de fabrică.

Lista prețurilor gratis.

Fabrică de casse.

Subscrisul îmi iau voie a face atent p. t. publicul meu la

cassele sigure de foc și spargere,

cari se fac în fabrica mea. La mine se fac casse numai din material bun și tare. De aceea rog cu deosebire on. public, care caută casse, să binevoască a fi cu atențiune în lista prețurilor la greutatea și măsura indicată pentru-ca privindu-le numai pe din afară se nu cufunde cu alte casse ce obvin în comerț, făcute din material slab și ușor.

În fabrica mea se pregătesc (la comandă, după măsură, cu prețuri ieftine) casse și tresort — e panterate din oțel absolut imposibile de a le găuri.

Pentru biserici și comune casse după înțelegere cu plătire în rate.

Lista prețurilor gratis și franco

Gustav Moess,

fabrică de casse în Sibiu,

strada Poplăcii-mare Nr. 8.

[602] 1—24

50 caré de fén**pentru vite**

se află de vânzare cu prețuri foarte moderate.

Doritorii au de a se adresa la dl

[747] 1—2

Vasilie Boca,

proprietar

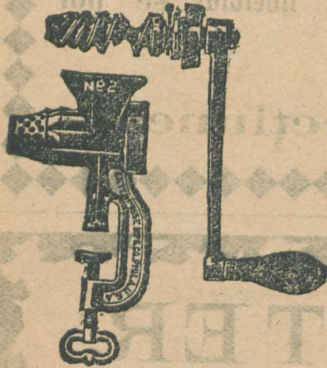
în Merghindeal, p. u. Nagy-Sink.

CAROL F. JICKELI, SIBIIU,

[2827] 11— recomandă:

mașina de măcinat carnea

galvanisată argintiu.

Constă numai
din două părți,
părțile de
întregire nu
sunt
trebuincioase.

Părțile tăietoare
se ascut de sine
la întrebuintare.

Vinele se prelucră tot așa de mărunt
ca carnea și fără osteneală mare. Curățirea
mașinii urmează cu totul de sine, prin
aruncarea unei bucăți de pâine în launtru.

Se capătă în patru mărimi:

	Nr. 2	4	6	8
macină pro minută	1/2	1	2	3
Prețul fl.	3.40	4.60	5.60	7.90

La „Tipografia“, societate pe acțiuni din
Sibiiu se află de vânzare

**TABLOUL
CONDAMNĂȚILOR POLITICI
PENTRU CAUSA ROMÂNĂ.**

Prețul 2 fl.

Mare prăvălie

de

băcănii, delicatose, candite, bumbacuri etc.
a societății comerciale

Str. Măcelarilor 20

„CONCORDIA“.

Strada Baier nr. 1

Edificiul „Albinei“.

Vânzarea se face în mare și mic.

Toate articolele aparținătoare sferei de băcănie, delicatose, candite
și bumbacuri se pot procura cu prețurile cele mai moderate și în calitatea
cea mai bună, la societatea „Concordia“.

Prăvălia noastră arangiată după recerintele moderne numeroasele loca-
lități ce ne stau la dispoziție precum și importul direct de măfuri ne pune
în plăcuta poziție de a corăspunde tuturor așteptărilor.

În special recomandăm Onor. public următoarele articole: Cafea
proaspătă de diferite soiuri, Zahar Raff. I-a, Stafide, Migdale,
Mazere, Linte, Pești marinați (aalfisch, heringi, ruși etc.),
Masline, Icre, Șuncă, Salamă, Oțet de vin veritabil, vinuri
curate, brânză proaspătă etc.

[708] 2—

**„Concordia“,
societate comercială pe acții.**

Lanțul de oțel patentat „Goepfinger“**cu zale fără fertură (neforostuite)**

este conform constatării oficiale de 2—2 1/2-ori mai tare decât lanțurile
celelalte (cu zale forostuite), și poate să se întrebunțeze cu deplină sigu-
ranță cu câțiva numeri mai subțiri, decum e posibil aceasta la lanțuri
forostuite; prin aceasta se ajunge la o considerabilă ușurare de greutate.

Deci lanțul de oțel patentat este lanțul cel mai ieftin.

Lanțul acesta este făcut în diferite feluri și spre diferite scopuri; se
află în deposit la

[2826] 9—25

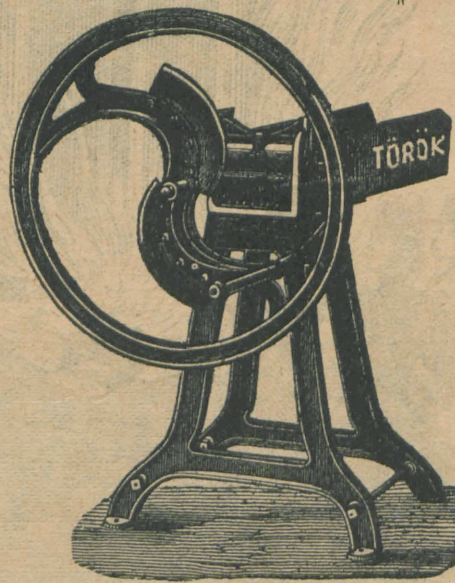
Carol F. Jickeli, Sibiiu.**Reparaturi în grabă, bine și ieftin.****Andrei Török****Fabrică de mașini agricole în Sibiiu**

recomandă stimaților domni economi fabricatele sale bine cunoscute în țeară
și străinătate și de multe-ori premiate.

Tot felul de **pluguri** — pentru mersul ușor și bun al plugurilor
mele dau garanță — **mașină de tăiat** de ale lui Haelerling și în
deosebite mărimi, **teasouri** pentru stoarcerea oleiului, mustului de stru-
guri și de poame, toate de un sistem probat ca bun, **virtej** (găpel) pentru
câte 1—4 cai, **mașine de îmblătit** (trierat) de mână, cu virtej, și
cu vapori, mașini pentru alegerea grâului în 4 deosebite mărimi, mașină
pentru desfacerea **cucuruzului**, **moară pentru păsăat**, **pumpe** pentru
afunzimi până la 20 metri, **mașini** de sêmănat și triere, grape și altele:

Mai departe eu port neguțătorie de fer cu un mare magazin de ni-
covele, foi, mașini pentru șiroafe și pentru găurirea ferului, tinichea (plen)
pentru coperișe, șindile, apoi tot felul de alte instrumente și unele de
lipsă făurarilor și lăcătarilor, toate de cea mai bună calitate.

[314] 5—26

Întemeiată la anul 1857

Prețuri ieftine, serviciu solid.

Lista prețurilor ilustrată, gratis și franco.